

**Opintolainan koronnousun vaikutukset korkeakouluopiskelijoiden
lainannostopäätöksiin**

Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT

Kauppätieteiden kandidaatintutkielma

2023

Tinja-Minttu Horto

Tarkastaja: Nuorempi tutkija Tytti Elo

TIIVISTELMÄ

Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT

LUT-kauppakorkeakoulu

Kauppätieteet

Tinja-Minttu Horto

Opintolainan koronnousun vaikutukset korkeakouluopiskelijoiden
lainannostopäätöksiin

Kauppätieteiden kandidaatintyö

2023

28 sivua, 1 kuva, 1 taulukko, 1 liite

Tarkastaja: Nuorempi tutkija Tytti Elo

Avainsanat: opintolaina, korkojen nousu, 12 kuukauden euribor

Tämä kandidaatintutkielma käsittelee viimeaikaisen poikkeuksellisen voimakkaan koronnousun vaikutuksia korkeakouluopiskelijoiden opintolainannostopäätöksiin. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, onko historiallisen voimakkaalla lainakorkojen nousulla ollut vaikutuksia opiskelijoiden päätöksiin nostaa opintolainaa. Tavoitteena oli selvittää, mihin tarkoituksiin opiskelijat nostavat opintolainaa ja kuinka tietoisia he ovat ylipäättään lainan koroista ja rahoitusmarkkinoista. Tutkielman kirjallisuuskatsauksessa käsitellään 12 kuukauden euriborkoron kehitystä 2000-luvulla ja perehdytään aiempaan tutkimukseen opintolainasta.

Työn empiirinen osio on toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena, joka toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina. Tarkoituksena oli haastatella viittä korkeakouluopiskelijaa ja selvittää heidän ajatuksiaan opintolainan korkojen noususta ja sen vaikutuksista heidän lainannostopäätöksiinsä. Tutkimuksesta saatuja tuloksia peilattiin aiemmin kirjallisuuskatsauksessa mainittuihin tutkimuksiin ja niiden väliltä etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Tutkimuksen tulokset mukailivat suurelta osin aiheesta tehtyä aiempaa tutkimusta. Tutkimuksessa selvisi, että opiskelijat eivät ole erityisen tietoisia opintolainansa koroista tai niiden kehityksestä ja lainannostopäätöksissä luotettiin läheisten mielipiteisiin. Korkojen nousu on saanut opiskelijat miettimään tarkemmin lainan nostamisen tarpeellisuutta ja opintolainan käyttökohteesta riippuen korkojen nousu oli vaikuttanut osan haastateltavien päätöksiin nostaa opintolainaa.

ABSTRACT

Lappeenranta-Lahti University of Technology LUT

LUT School of Business and Management

Business Administration

Tinja-Minttu Horto

The effect of increased interest rates on university students' decisions to take out a student loan

Bachelor's thesis 2023

28 pages, 1 figure, 1 table, 1 appendix

Examiner: Junior researcher Tytti Elo

Keywords: student loan, increase of interest rates,

12 -month Euribor

This Bachelor's Thesis examines the exceptional increase in interest rates and how it affects university students' decisions to take out student loans. The purpose of this thesis is to find out the reasons behind a students' decisions to take out a student loan and how the loan is used and how well do students know the terms and interest rates of their loans. The theoretical part of the thesis deals with 12-month Euribor rate's development in the 21st century and previous studies regarding student loans.

The empirical research of this thesis was conducted using qualitative methods using student interviews. Five university students were interviewed about their thoughts about increased interest rates and if the increase has affected their decisions about taking out a student loan. The results were compared to previous studies of this topic.

The results of this study were quite similar to the previous studies done of this topic. University students were not overly aware of the terms and amounts of the loan that they were taking and most of the students trusted blindly on their parents' and friends' opinions. Increased interest rates had affected students' thoughts about the need of student loan and depending on the use of the loan, some of the students had decided not to take out any more student loan.

Sisällys

Sisällys.....	1
1 Johdanto.....	2
1.1 Tutkimuksen tausta.....	3
1.2 Työn tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	4
1.3 Tutkimuksen rajaus ja rakenne.....	5
2 Kirjallisuuskatsaus.....	6
2.1 Korot.....	6
2.2 Korkojen kehitys 2000-luvulla.....	7
2.3 Opintolaina Suomessa.....	11
2.4 Opintolainan nostamisen vaikutukset.....	12
2.5 Opiskelijoiden lainannostopäätökset ja lainatietämys.....	14
3 Tutkimuksen toteutus.....	16
3.1 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto.....	16
4 Tutkimuksen tulokset.....	19
4.1 Opiskelijoiden lainatietämys.....	19
4.2 Lainannostopäätökseen vaikuttavat tekijät.....	20
4.3 Opintolainan käyttökohteet.....	22
4.4 Korkojen nousun vaikutus opiskelijoiden lainannostopäätöksiin.....	23
5. Yhteenveto ja johtopäätökset.....	25
5.1 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen.....	25
5.2 Johtopäätökset.....	27
5.3 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet.....	28
Lähteet.....	30

1 Johdanto

Maailmantalouden epävarmuuden lisääntyminen ja useat perättäiset shokit ovat saaneet euroalueen korkonäkymät muuttumaan lyhyessä ajassa poikkeuksellisen paljon. Talouden epävarmuuteen ovat vaikuttaneet erityisesti maailmalla tapahtuneet kriisit, ensin koronapandemia ja myöhemmin Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan. (Rehn 2022) Sodan seurauksena asetettujen pakotteiden vuoksi Venäjä esimerkiksi rajoitti tuntuvasti kaasutoimituksiaan EU-alueelle, joka johti alueella energiahintojen nousuun ja sitä seuranneeseen energiakriisiin, sillä suuri osa Euroopan maista on aiemmin ollut riippuvaisia Venäjältä saatavasta energiasta. (Wilhelmus 2022)

Energiakriisin myötä Euroopan alueen inflaatio on kiihtynyt laaja-alaisesti ja tätä hillitäkseen Euroopan keskuspankki (EKP) on joutunut kiristämään rahapolitiikkaansa esimerkiksi nostamalla ohjauskorkojaan. (Sajari 2023) Tavoitteena on palauttaa inflaatio kahden prosentin tavoitetasolle (EKP 2022). Kaikista konkreettisimmin EKP:n kiristynyt rahapolitiikka näkyy euroalueen rahapolitiikan viitekorko euriborin nousussa. Euribor on Suomessa yleisin viitekorko ja esimerkiksi suurin osa asunto- ja opintolainoista on sidottu 12 kuukauden euriboriin. (OP 2023) Korko on pysynyt pitkään alhaisena, jopa negatiivisena, mutta energiakriisin ja huonontuneen taloustilanteen vuoksi se on noussut nyt lähes neljään prosenttiyksikköön (Suomen Pankki 2023).

Nousseet lainakustannukset ovat vaikuttaneet monien ihmisryhmien toimeentuloon. Esimerkiksi opiskelijat ovat kokeneet opintolainan korkojen nousun kohtuuttomana, sillä lainaa joudutaan usein nostamaan pelkästään elinkustannusten kattamiseen (Kukkonen 2023). Opintolainalla tarkoitetaan valtion takaamaa lainaa, jonka opiskelija voi nostaa haluamastaan pankista. Laina tarvitsee aina Kansaneläkelaitokselta (Kela) takauksen, jonka on oikeutettu saamaan, mikäli saa Kelalta opintorahaa tai Työllisyysrahastolta aikuiskoulutustukea. Takauksen voi saada myös tietyissä tilanteissa, joissa ei saada opintorahaa esimerkiksi vanhempien tulojen, lapsilisien tai opiskelijan opintoihin kuuluvan päivärahan takia. (Kansaneläkelaitos 2023a)

Monet opiskelijat ovat nostaneet lainaa sen matalien korkojen vuoksi erilaisiin tarkoituksiin. Osa sijoittaa lainan ja osa tarvitsee sitä pakollisiin menoihin. Usein opiskelijoiden saamat tuet eivät riitä vuokranmaksun jälkeen elämiseen ja harva opiskelija pystyy käymään kokopäiväisesti ansiotyössä opiskelujen ohella. Lainan avulla on mahdollista saada ylimääräistä rahaa esimerkiksi ruokaan, matkusteluun tai juhlimiseen, jolloin huoli omasta taloudellisesta toimeentulosta ei ole niin suuri. Osa opiskelijoista kokee, etteivät tulisi opintojen aikana taloudellisesti toimeen ilman opintolainaa. (Johnson, O'Neill, Worthy, Lown ja Bowen 2016) Laina täytyy toki maksaa takaisin, mutta sen maksuaika on yleensä pitkä. Opintolainasta on myös mahdollista saada opintolainahyvitys, mikäli opinnot suoritetaan määräajassa. Hyvityksen määrä on 40% siitä opintolainan määrästä, joka ylittää 2500 euroa. (Kansaneläkelaitos 2023b) Hyvityksellä pyritään kannustamaan opiskelijoita valmistumaan ajallaan ja siirtymään työelämään mahdollisimman nopeasti.

Tämä kandidaatintutkielma käsittelee korkojen nousun vaikutusta opiskelijoiden päätöksiin nostaa opintolainaa. Aiemmin matalakorkoisena lainana tunnettu opintolaina on monelle opiskelijalle ehdottoman tärkeä tuki opintojen rahoittamiseen, mutta kaikille lainan nostaminen ei ole pakollista. Tutkielmassa pyritäänkin selvittämään, mistä syistä opintolainaa nostetaan ja kuinka paljon korkoprosentti ja sen kasvu vaikuttavat opiskelijoiden lainannostopäätöksiin.

1.1 Tutkimuksen tausta

Opintolainan suhdetta velkaantumiseen on tutkittu maailmalla monista eri näkökulmista. Esimerkiksi Quadlin ja Rudel (2015) ovat tutkineet opintolainan ja ajan käytön välistä suhdetta ja havaitsivat esimerkiksi lainannoston vaikuttavan ansiotyöhön ja vapaa-aikaan käytettävään aikaan. Myös opintolainan nostajien päätöksentekoa ja lainannostomotiiveja on tutkittu (Johnson ym. 2016).

Harvempi tutkimus on kuitenkin perehtynyt korkojen nousun vaikutukseen opintolainaa nostaessa, sillä ilmiö on verrattain poikkeuksellinen. Korot ovat pysyneet pitkään lähellä nolaa prosenttia, eikä lainannostajien ole tarvinnut huolehtia nykyisen kaltaisista koroista yli kymmeneen vuoteen (Suomen Pankki 2023). Aihetta on mielekästä tutkia, sillä nykypäivän opiskelijoille tilanne on uusi,

joten on mielenkiintoista nähdä, kuinka opiskelijoiden mielipiteet opintolainasta ovat muuttuneet uudenaikaisessa korkoympäristössä.

1.2 Työn tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Kandidaatintutkielman tavoitteena on selvittää, millä tavoilla opintolainojen korkojen nousu vaikuttaa korkeakouluopiskelijoiden päätöksiin nostaa opintolainaa. Vallitsevan maailmantilanteen ja yleisen hinta- ja korkotason nousun myötä on mahdollista, että opiskelijoiden täytyy harkita entistä tarkemmin uuden lainan nostamista ja sen nykyistä korkotasoa. Samalla selvitetään, millä tavoin opiskelijat ovat aiemmin harkinneet lainannostoa ja mihin tarkoituksiin lainaa käytetään.

Näiden tavoitteiden pohjalta syntyi tutkielman päätutkimuskysymys:

K1: Miten opintolainojen korkojen nousu vaikuttaa korkeakouluopiskelijoiden päätöksiin nostaa opintolainaa?

Lisäksi määritetään alatutkimuskysymykset, joilla tuetaan päätutkimuskysymystä:

A1: Mistä syistä opintolainaa nostetaan?

A2: Kuinka tietoisia opiskelijat ovat opintolainasta ja korkojen käyttäytymisestä?

Ensimmäisellä alatutkimuskysymyksellä pyritään selvittämään opiskelijoiden syitä lainan nostamiselle, sillä opintolainan käyttötarkoituksella voidaan olettaa olevan vaikutusta lainan nostamiseen. Jos opintolainaa nostetaan pakollisten menojen kattamiseen, voisi olettaa lainannostohalukkuuden pysyvän ennallaan. Mikäli taas lainaa nostetaan sijoitustarkoituksiin, saattaa lainannostohalukkuus vähentyä korkeiden korkojen myötä.

Toisella alatutkimuskysymyksellä pyritään selvittämään kuinka tietoisia opiskelijat oikeasti ovat omasta opintolainastaan ja sen ehdoista. Mikäli opiskelijoiden

lainatietämys on heikkoa, voidaan olettaa, että korkojen nousulla ei ole lainannostopäätöksen kannalta niin suurta merkitystä. Toisaalta jos lainan nostajalla ei ole korkojen noususta tarkkaa tietoa, voi tilanne vaikuttaa pahemmalta mitä se onkaan. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että velallisilla olisi mahdollisimman realistinen ja kattava käsitys oman lainan ehdoista.

Kandidaatintutkielma toteutetaan laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineistonhankintamenetelmänä käytetään puolistrukturoitua haastattelua, jossa opintolainaa nostaneita korkeakouluopiskelijoita haastatellaan heidän lainannostoajatuksistaan. Aineistoa analysoidaan sisällönanalyysillä, ja teemoittelulla, jonka jälkeen sitä verrataan aiempaan tutkimukseen aiheista.

1.3 Tutkimuksen rajaus ja rakenne

Kandidaatintutkielma on rajattu koskemaan vain korkeakouluopiskelijoita, sillä he ovat yhtenäinen ryhmä ja todennäköisesti nostavat lainaa samantyyppisiin tarkoituksiin. Tutkielmassa haastatellaan sellaisia opiskelijoita, jotka ovat jo aiemmin nostaneet opintolainaa, sekä sellaisia, jotka ovat harkinneet nostavansa lainaa tulevaisuudessa. Tutkimuksesta jätetään pois ne opiskelijat, joilla ei ole tarvetta lainanotolle. Haastateltavien henkilöiden tulee olla tutkimushetkellä tutkinto-opiskelijoita. Käsiteltävät lainat ovat rajattu koskemaan vain niitä opintolainoja, jotka ovat sidottu 12 kuukauden euriboriin.

Tutkielman johdannon jälkeen seuraa työn kirjallisuuskatsaus. Siinä tutustutaan kirjallisuuteen, sekä aiempaan tutkimukseen aiheesta. Kirjallisuuskatsauksessa käydään läpi, mistä suomalaisten opiskelijoiden toimeentulo koostuu ja mistä syistä ja kuinka paljon opintolainaa vuosittain nostetaan. Osuudessa käydään myös läpi opintolainavelkaantumisen seurauksia ja vaikutuksia lainannostajien tulevaisuuteen.

Tämän jälkeen siirrytään empiiriseen osaan, jossa käsitellään tutkimuksen toteutus eli korkeakouluopiskelijoiden haastattelut, sekä niiden tulokset. Empiirisessä osiossa vertaillaan haastatteluun osallistuneiden vastauksia ja peilataan niitä aiemmin toteutettuun tutkimukseen. Lopuksi esitellään tutkimuksen johtopäätökset, luotettavuus sekä mahdolliset jatkotutkimusaiheet.

2 Kirjallisuuskatsaus

Tässä osiossa perehdytään laajemmin edellisten vuosikymmenien korkokäyttäytymiseen, sekä aiempaan tutkimukseen opintolainasta. Ensimmäisessä osiossa tutustutaan korkoihin, sekä niiden käyttäytymiseen 2000-luvulla. Osiossa selvitetään, mitkä tekijät selittävät 12 kuukauden euriborin kehityksen vaihteluita tällä vuosituhannella. Tämän jälkeen perehdytään aiempaan tutkimukseen opintolainasta ja sen nostamisen vaikutuksista lainannostajan hyvinvointiin ja tulevaisuuteen.

2.1 Korot

Korolla tarkoitetaan rahan lainaajalle maksettavaa ylimääräistä maksua, jonka lainanottajan tulee maksaa pankille tai muulle lainaa myöntävälle osapuolelle. Korkoa maksetaan lainasumman päälle ylimääräisenä tulona lainan myöntämisestä ja sen määrä tulee ilmoittaa prosenttiyksiköissä. (Suomen Pankki 2023) Korkoa voidaan siis pitää lainan hintana, joka maksetaan siitä hyvästä, että lainan myöntäjä ei kykene lainaamisen aikana käyttämään itse lainasummaa. Lainaan liittyy myös aina riskejä ja korko määräytyy sen mukaan, kuinka suuri riski lainanottaja on lainan myöntäjälle.

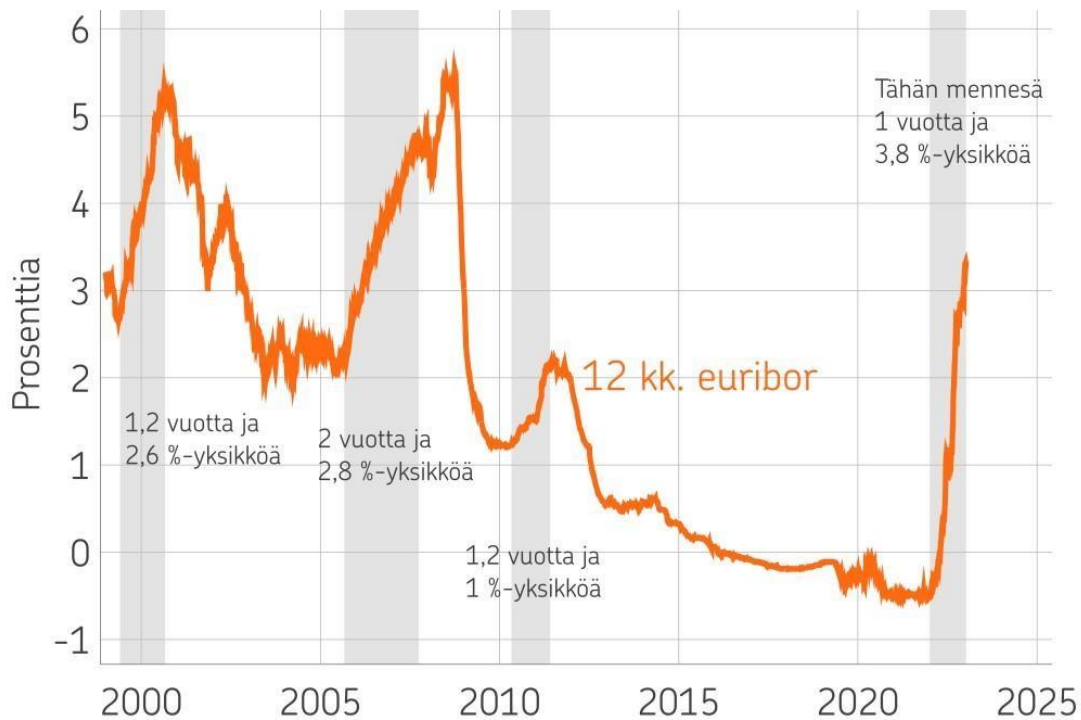
Euriborkorot ovat euroalueen rahamarkkinan yhteisiä viitekorkoja, jotka pohjautuvat Euroopan markkinoihin. Euriborkorot määräytyvät sen mukaan, minkä suuruisella korolla merkittävät eurooppalaiset pankit voivat saada rahamarkkinoilta vakuutusetonta euromääräistä rahoitusta. Korot ovat vaihtuvia, jonka ansiosta niiden on mahdollista seurata korkomarkkinoiden liikkeitä. (Nordea 2023) Euriborkorkoja on eri mittaisia ja niiden pituus vaihtelee tarkasteltavan ajankohdan mukaan. Korkoja on saatavilla 1 viikon, 2 viikon, 1 kuukauden, 2 kuukauden, 3 kuukauden, 6 kuukauden ja 12 kuukauden korkoina. (Euribor 2023) Suomessa on yleisimmin käytössä 12 kuukauden euribor, johon esimerkiksi suurin osa asuntolainoista on sidottu (Nordea 2023). Myös valtaosa suomalaisista

opintolainoista on sidottu 12 kuukauden euriboriin ja tämän vuoksi tässä kandidaatintutkielmassa käsitellään juuri vuoden euriborkorkoa.

12 kuukauden euriborin kehitys perustuu Euroopan keskuspankin asettamaan ohjauskorkoon ja markkinoiden odotuksiin sen kehityksestä. Talouden häiriötilojen, kuten finanssi- ja koronakriisin aikaan euriborkorkoon vaikuttaa myös riskilisien kasvu, joka selittää euriborkorkojen kasvua kriisien aikana.

2.2 Korkojen kehitys 2000-luvulla

Korkotasoon vaikuttavat monet eri tekijät, eikä korkojen kehitystä pystytä aina etukäteen ennustamaan. Yllättävät muutokset maailmantaloudessa, sekä rahamarkkinoilla voivat vaikuttaa suuresti korkoihin ja niiden kehitykseen. Euriborkorkojen muutoksien taustalla vaikuttaa Euroopan keskuspankki, jonka tavoitteena on ylläpitää hintavakautta Euroopan rahamarkkina-alueella. Esimerkiksi inflaation kasvaessa EKP nostaa ohjauskorkoaan, jolloin pankit joutuvat nostamaan myös omia korkojaan ja lainan ottaminen muuttuu kalliimmaksi. Tämän seurauksena inflaatio hidastuu. Toisaalta Kokert, Schäfer ja Stepan (2014) kertovat artikkelissaan, että heikossa taloustilanteessa Euroopan keskuspankki voi myös madaltaa ohjauskorkoaan velkaantumista hillitäkseen. Näin toimittiin esimerkiksi vuosina 1946-1953, jolloin matalien korkotasojen ansiosta Yhdysvallat sai maksettua suuren osan velastaan. Matalien korkojen ansiosta vanhan lainan takaisinmaksu siis helpottuu, mutta samaan aikaan kynnys uuden lainan nostamiselle laskee. Euroopan keskuspankin tuleekin jatkuvasti arvioida korkotasoaan, jotta inflaatio saadaan pidettyä kahden prosentin tavoitetasolla.

Lähde: Macrobond, European Money Markets Institute (EMMI), ECB, OP

Kuvio 1: 12 kuukauden euriborin nousun kesto ja määrä eri rahapolitiikan kiristämissykleissä (OP 2023)

2000-luvulla monet taloudelliset haasteet ja kriisit ovat vaikuttaneet euriborkorkojen vaihteluun. Vuosituhannen vaihteessa rahapolitiikassa oli nähtävillä vielä 1990-luvun laman jättämät jäljet ja noususuhdanteessa oleva 12 kuukauden euribor kipusi reiluun viiteen prosenttiyksikköön. Talouden elyessä vuonna 2003 korot laskivat kahteen prosenttiyksikköön, mutta vuosien 2007–2009 finanssikriisi nosti korot taas uudestaan huippuunsa, melkein kuuteen prosenttiyksikköön. Finanssikriisi sai alkunsa Yhdysvaltojen asuntomarkkinoilta leviten koko maailmaa koskettavaksi laajaksi talouskriisiksi. (Ahokas & Kannas 2009)

Vuonna 2007 alkaneen finanssikriisin taustalla oli pitkään jatkunut valtioiden ja yksityisten sektorien velkaantuminen, joka sai alkunsa Yhdysvaltojen rahoitusmarkkinoiden vapautumisesta 1970-luvulla (Ahokas & Kannas 2009). Arvopaperistaminen yleistyi ja sen seurauksena rahoitussektorin velkaantuminen kasvoi merkittävästi. Talouskriisin syntyyn liittyi vahvasti myös pitkään jatkunut kotitalouksien velkaantuminen, joka kasvoi 1990-luvun lopusta vuoteen 2007 jopa 30 prosenttiyksikköä. Kotitalouksien velkaantumisen taustalla vaikutti

Yhdysvalloissa vallinnut kevyt rahapolitiikka, jonka vuoksi asuntojen hinnat nousivat nopeasti. Lainoja ja kulutusluottoja myönnettiin kotitalouksille kevyin perustein ja lopulta velkarahalla saavutettu inflaatiota suurempi varallisuuskupla puhkesi ja asuntojen ja osakkeiden reaaliarvot romahtivat. (Ahokas & Kannas 2009)

Velkaantumisen kasvaessa levisivät myös kriisin vaikutukset. Vuonna 2008 Yhdysvaltalaisten pankkien ahdinko syveni ja yhä useampi pankki ajautui konkurssin partaalle. Rahoitusmarkkinoiden keskinäinen luottamus hävisi ja osa rahoitusmarkkinoista lakkasi kokonaan toimimasta. Tämä johti kansainvälisen kaupan romahtamiseen ja monissa maissa, Suomi mukaan lukien, vientiteollisuus, sekä bruttokansantuote romahtivat. Yhdysvalloista alkunsa saanut talouden häiriötila kehittyi maailmanlaajuiseksi talouskriisiksi. (Haavio, Kontulainen & Kortelainen 2009)

Finanssikriisin seurauksena 12 kuukauden euriborkorko nousi kahdessa vuodessa jopa 2,8 prosenttiyksikköä kriisiä edeltäneeseen aikaan verrattuna. Vuonna 2006 korko oli vielä maltillisella kahden prosentin tasolla, mutta vuoteen 2008 mennessä viitekorko oli kohonnut huippuunsa, lähes kuuteen prosenttiin (kuvio 1). Talouden epävarmuus vaikutti heikentävästi euroalueen rahamarkkinoihin esimerkiksi riskien kasvuna, jonka vuoksi euriborkorko nousi näin ennennäkemättömiin mittoihin. Euroopan keskuspankin läpinäkyvän rahapolitiikan ansiosta korkotasojen epävarmuus pysyi kuitenkin kohtalaisen maltillisena, mistä voidaan päätellä keskuspankilla olevan tehokkaita keinoja kriisien hallitsemiseen. (Abbassi & Linzert 2012) Vuoteen 2010 mennessä 12 kuukauden euribortaso oli jo palautunut lähes yhden prosentin tasolle.

Vuodesta 2010 vuoden euriborkorko on pysynyt historiallisen alhaalla, ajoittain jopa negatiivisena, joka on esimerkiksi Eurostudent-tutkimuksen (Saari, Koskinen, Attila & Saren 2019) mukaan kannustanut opiskelijoita nostamaan aiempaa enemmän opintolainaa. Kyselyn mukaan 80 prosenttia yliopisto-opiskelijoista ja 73 prosenttia ammattikorkeakouluopiskelijoista kertoo matalan korkotason olevan hyvä syy opintolainan nostamiselle.

Seuraava euriborkorkoihin radikaalisti vaikuttanut kriisi alkoi 2020-luvulla. Kuviosta 1 nähdään, että vuoden 2022 aikana vuoden euriborkorko on noussut lähes neljä prosenttiyksikköä. Näin suuri ja voimakas korkojen nousu on hyvin poikkeuksellista, sillä aikaisemmin suurin nousu on ollut 2,8 prosenttia, joka tapahtui kahden vuoden

aikana. Euriborkoron nousuun on vaikuttanut maailmalla tapahtuneet kriisit, suurimpana koronapandemia ja sota Ukrainassa, jonka seurauksena Euroopan alueella ajaututtiin energiakriisiin. Talouskriiseistä seurasi inflaation voimakas nousu, johon Euroopan keskuspankki ei reagoanut tarpeeksi nopeasti. Tämän seurauksena EKP joutui kiristämään rahapolitiikkaansa ja nostamaan ohjauskorkoaan nopeasti ja tuntuvasti. Korkojen noston seurauksena Euroopan talouskasvun ja inflaation ennustetaan hidastuvan, mutta sen riittävydestä ei voida vielä olla varmoja. (Kortela 2023)

Korkojen nousu on aiheuttanut laajasti epävarmuutta rahoitusmarkkinoilla. Euroopassa korkojen nousun vuoksi esimerkiksi rahoitussuhdanteet ovat kääntyneet laskuun ja yritysten ja luotonannon kasvuvauhdit hiipuvat. Suomessa kotitalouslainoja nostetaan huomattavasti aiempaa vähemmän. Nousseet korot ovat jo nyt aiheuttaneet kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla kasvaneita riskejä ja pidemmällä aikavälillä ne voivat kasvattaa myös pankkien luottoriskiä. Koko maailmantalouden kehityksen ennustetaan olevan tänä vuonna hidasta ja Suomen talouden ennustetaan olevan lievässä taantumassa. Korkojen nousu vaikuttaa siis rahoitusmarkkinoiden kautta koko maailmaan. (Euro&Talous, 2023)

Viimeisin korkojennousu ja energiakriisistä johtuva energian ja yleisen hintatason nousu on luultavasti koskettanut jokaista ihmisryhmää omalla tavallaan, mutta erityisesti velallisten tilanne on nyt tukala. Kauko (2023) esittää artikkelissaan, että sähkön hinnan ja toteutuneiden koronnousujen yhteisvaikutuksesta jopa 96 000 suomalaista taloutta olisi vaarassa ajautua taloudelliseen ahdinkoon vuoteen 2019 verrattuna. Mittaamisessa käytetään kulutusyksikköjä ja jotta kotitalous määritellään taloudellisessa ahdingossa olevaksi, on yhden kulutusyksikön käytettävissä oltava asumis- ja lainanhoitokulujen jälkeen enintään 497 euroa. Monien lainanottajien onkin nyt oletettavasti pohdittava lainan tarpeellisuutta. Esimerkiksi monet opiskelijat joutuvat nyt punnitsemaan uudestaan aiemmin ”käytännössä ilmaisenä” pidettyä lainaa ja sen tarvetta, sillä korkojen nousun myötä monet ovat joutuneet tekemään muutoksia kulutustottumuksiinsa. (Kukkonen 2023) Esimerkiksi tämänhetkiselä, lähes neljän prosentin 12 kuukauden euriborilla 10 000 euron lainasummaan tulee lähes 400 euroa lisää kuluja vuodessa. Tämä tuntuu jo selvästi opiskelijan jo valmiiksi pienessä budjetissa ja voi aiheuttaa opiskelijoille kasvanutta taloudellista ahdinkoa. Osa opiskelijoista kärsii jo valmiiksi mielenterveysongelmista, sillä jo ennen elinkustannusten ja lainakorkojen nousua

joka kolmas opiskelija kärsi ahdistus- tai masennusoireista (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021).

2.3 Opintolaina Suomessa

Suomessa opiskelijoiden toimeentulon mahdollistaa Kansaneläkelaitoksen myöntämä opintotuki, jota on mahdollista saada suorittamalla opintoja päätoimisesti vähintään kahden kuukauden ajan. Opintotukeen kuuluvat tavallisesti opintoraha ja valtion takaama opintolaina, sekä opintotuen asumislisä, mikäli opiskelija asuu ulkomailla, Ahvenanmaalla tai suorittaa opintojaan kansan- tai urheiluopistojen maksullisilla linjoilla. Opintorahaan opiskelija on oikeutettu, mikäli hän on yli 17vuotias ja asuu omillaan. Opintotukea voi saada myös opiskelijan asuessa vanhempiensa luona, mutta silloin vanhempien tulot vaikuttavat opintotuen määrään. Opiskelijan tulee myös suorittaa opintoja vähintään viiden opintopisteen verran jokaista tukikuukautta kohti. Vuodesta 2017 asti Suomessa asuvat opiskelijat ovat kuuluneet yleisen asumistuen piiriin, joten opintotuen lisäksi opiskelijoiden on mahdollista saada myös asumistukea. Asumistuki kattaa enintään 80 prosenttia hakijan asumiskuluista, eli vuokrasta tai vastikkeesta. (Kansaneläkelaitos 2023)

Edellä mainitut tuet eivät kuitenkaan usein riitä kattamaan edes opiskelijan pakollisia menoja. Asumistuki yhdessä opintorahan kanssa kattavat tavallisesti vain reilun vuokran verran, mutta sen ylittävät menot opiskelija joutuu rahoittamaan muilla keinoilla. Tästä syystä moni opiskelija turvautuu opintolainaan. Johnson, O'Neill, Worthy, Lown ja Bowen (2016) havaitsivat tutkimuksessaan, että moni opiskelija kokee opiskelun jopa mahdottomana ilman opintolainan tuomaa taloudellista tukea. Haastateltujen opiskelijoiden vastauksissa korostui, että opiskelijat eivät haluaisi nostaa lainaa, mutta eivät näe tilanteessa muuta mahdollisuutta.

Tästä syystä Suomessa opintolainaa nostetaan vuosittain satojen miljoonien eurojen edestä. Kevätlukukaudella 2022 opintolainaa nostettiin yhteensä noin 350 miljoonaa euroa, mikä oli kuukausitasolla mitattuna enemmän, kuin koskaan aiemmin. (Suomen Pankki 2022) Vuonna 2017 voimaan astui uusi opintolainauudistus, joka

kannusti opiskelijoita nostamaan entistä enemmän lainaa, sillä uudistuksen myötä opintorahan määrä pieneni toisen asteen tasolle, mutta opintolainan kuukausimäärä nousi 400:sta eurosta 600 euroon. (Kansaneläkelaitos 2021) Tämä muutti opintorahajärjestelmää entistä lainapainotteisemmaksi ja kannusti opiskelijoita nostamaan aiempaa enemmän lainaa.

2.4 Opintolainan nostamisen vaikutukset

Yleisesti opiskelijat näkevät opintolainan tarpeellisena ja hintansa arvoisena taloudellisena tukena, joka tuo hetkeksi taloudellista helpotusta ja antaa mahdollisuuden keskittyä ansiotöiden sijasta kokoaikaisesti opiskeluun. Opiskelijat kokevat lainan olevan myös pitkällä aikavälillä positiivinen asia, sillä se mahdollistaa jatko-opinnot ja sitä kautta paremman tulevaisuuden (Johnson ym. 2016). Tätä tukee myös tutkimus, jonka mukaan korkeakoulutus mahdollistaa tulevaisuudessa opiskelijalle korkeamman palkan ja paremmat uramahdollisuudet (Brown, Haughwout, Lee, Scally & van der Klaaw 2014).

Vaikka opintolainan nostaminen mahdollistaa opiskelijan toimeentulon ja on investointi tulevaisuuteen, on lainan nostamisen havaittu vaikuttavan opiskelijan tulevaisuuteen myös monella negatiivisella tavalla. Opintolainalla on vaikutuksia esimerkiksi lainannostajan varallisuuden kertymiseen, sekä aikuisuuteen siirtymiseen (Cho, Xu, & Kiss, 2015). Fry (2014) havaitsi tutkimuksessaan, että opiskelijat, jotka ovat nostaneet lainaa rahoittaakseen opintonsa, ovat tyytymättömämpiä omaan taloudelliseen tilanteeseensa kuin ne ikätoverinsa, jotka eivät nostaneet opintolainaa. Opintolainan nosto vaikuttaa opiskelijoiden velkaantumistasoon myös opintojen jälkeen. Tutkimuksen mukaan opiskelijoilla, joilla oli opintolainavelkaa, oli kaksi kertaa suurempi kotitalouden yhteisvelka (\$137 010), kuin niillä, joilla ei opintolainavelkaa ollut (\$73 250). Kotitalouksien yhteisvelalla tarkoitetaan tässä yhteydessä kotitalouden kaikkia yhteenlaskettuja lainoja, esimerkiksi asunto-, luottokortti- sekä autolainoja.

Opintolainan noston voidaan nähdä vaikuttavan myös tulevaisuudensuunnitelmien viivästymiseen tai peruuntumiseen. Tutkijoiden mukaan on todennäköistä, että

opintolaina vaikuttaa tulevaisuudessa esimerkiksi opiskelijoiden perhettä ja elämäntyyliä koskeviin päätöksiin (Cha & Weagley 2002). Myös Fryn (2014) tutkimus tukee samaa ajatusta, sillä hänen mukaansa lainaa nostaneet nuoret aikuiset lykkäävät suuria hankintoja ja elämän käännekohtia opintolainavelan vuoksi. Näitä elämän käännekohtia ovat esimerkiksi lasten hankkiminen ja naimisiinmeno. Ymmärrettävästi ennen lasten hankkimista halutaan olla mahdollisimman vähän velkaantuneita, sillä lapset ovat jo itsessään suuri menoerä. Tutkimuksessa havaittiin myös, että opintovelalliset lykkäävät rahallisesti suurten hankintojen ostamista velkaantuneisuuden takia. (Fry 2014)

Sweet, Nandi, Adam & McDade (2013) ovat tutkineet, että korkealla velkaantuneisuudella yhteyttä myös opiskelijoiden mielenterveyteen, sillä opiskelijat kokevat painetta opintolainan takaisinmaksusta. Tuloihin verrattuna korkean velkaantuneisuuden on havaittu olevan yhteydessä myös esimerkiksi korkeaan verenpaineeseen ja nousseeseen stressitasoon. Velkaantuminen aiheuttaa useasti myös masennuksen oireita ja yksilön kokeman yleisen terveystason laskua. Näiden seikkojen lisäksi korkea henkilökohtainen velkaantuminen voi aiheuttaa yksilölle jopa itsetuhoisia ajatuksia. (Sweet, Nandi, Adam & McDade 2013). Niillä opiskelijoilla, joilla on korkeampi huoli omasta taloudestaan, kokevat itsensä ahdistuneemmaksi ja stressaantuneemmaksi kuin ne, joilla huoli omasta taloudestaan ei ole niin suuri. Myös uniongelmat ja sosiaalinen ahdistus olivat yleisempiä niillä opiskelijoilla, joilla on enemmän velkaa. (Cooke, Barkham, Audin, Bradley, and Davy 2004)

Myös opintolainan nostamisen ja suoritettujen opintopisteiden välistä yhteyttä on tutkittu Johnson ym. (2016) tekemässä tutkimuksessa. Tutkimuksessa selvisi, että nostetulla opintolainan määrällä ei näytä olevan juurikaan yhteyttä opintopisteiden suoritusnopeuteen. Eräs tutkimukseen osallistunut opiskelija kertoi luottavansa opiskelunopeudessa opinto-ohjaajan suositteluun aikatauluun. Muutkin kyselyyn vastanneet opiskelijat kertoivat, ettei opintolainalla ole juurikaan vaikutusta opiskelunopeuden ja -motivaation kannalta, vaan pitkän tähtäimen tavoitteena on vain ajallaan valmistuminen. (Johnson ym. 2016) Opintolainan ei siis nähdä vaikuttavan positiivisesti opiskelijoiden valmistumisnopeuteen.

Aiemmat tutkimukset on toteutettu pääosin Yhdysvalloissa, joissa opintolainaa nostetaan lähtökohtaisesti huomattavasti enemmän kuin Suomessa. Suomessa

opintolainalle on mahdollista saada korkeintaan 800 euroa kuussa lainatakausta ja keskimääräinen suomalainen nostaa 10 117 euroa opintolainaa (Kansaneläkelaitos 2021) kun taas keskimäärin Yhdysvalloissa lainaa nostetaan 37 574 dollarin edestä (Hanson, 2023). Määrä Yhdysvalloissa on siis yli kolminkertainen, joten keskimääräisen suomalaisen opintolainavelka ei ole suoraan verrattavissa Yhdysvaltojen lainasummiin. Kuitenkin edellä esitetyissä tutkimuksissa mainittuja teemoja on havaittavissa myös suomalaisten lainanottajien kokemuksissa, joskaan ei aivan samassa mittakaavassa Yhdysvaltojen kanssa.

2.5 Opiskelijoiden lainannostopäätökset ja lainatietämys

Monien eri tekijöiden on havaittu vaikuttavan opiskelijoiden lainannostopäätöksiin. Opiskelijat luottavat päätöksenteossaan sekä läheistensä, että asiantuntijoiden mielipiteisiin ja ohjeisiin. Esimerkiksi Johnson ym. (2016) teettämässä tutkimuksessa kyselyyn vastanneiden kesken korostui vanhempien rooli lainannostopäätöksissä. Monet opiskelijat eivät itse olleet perehtyneet lainan nostamiseen, mutta luottivat asiassa vanhempiensa taloudellisiin neuvoihin. Eräs vastaajista esimerkiksi kertoi, ettei itse tehnyt juurikaan tutkimusta lainasta, vaan antoi isänsä olla vastuussa hänen taloudestaan. Useista vastauksista kävi ilmi, etteivät opiskelijat itse olleet juurikaan perehtyneet opintolainaan ja että yleisimmät omasta lainasta tiedetyt asiat olivat lainan tyyppi ja sen määrä. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että opintolainaa nostetaan, koska sitä on helposti saatavilla muihin lainoihin verrattuna, eikä sen nostaminen vaadi erityistä perehtymistä aiheeseen.

Myös Akers & Chingos (2014) ovat tutkineet, että merkittävä osa tutkintoopiskelijoista ei ole tietoisia siitä, kuinka paljon opintolainaa heillä on ja kuinka paljon heillä kuluu rahaa yliopisto-opintoihin. Tutkimuksen mukaan vain hieman yli puolet kyselyyn vastanneista osasivat kertoa 5000 euron tarkkuudella ensimmäisen opintovuotensa hinnan. Noin joka neljäs opiskelija aliarvioi ja noin 17 prosenttia yliarvioi opintokustannuksensa. Loput kyselyyn vastanneista eivät osanneet arvioida taloudellista tilannettaan. Opiskelijat eivät myöskään usein osaa kertoa opintolainansa takaisinmaksusuunnitelmaa, eikä heillä ole tietoa siitä, millä

tavoin he aikovat maksaa velan takaisin (Johnson ym. 2016). Opiskelijoiden lainatietämys näyttää siis olevan heikolla pohjalla, mikä ei toisaalta ole yllättävää, sillä suuri osa opiskelijoista on tehnyt aiheesta vain vähän tutkimusta ennen lainan nostamista.

Javinen (2013) tutkimuksen mukaan alhaisemman keskiarvon omaavilla opiskelijoilla on yleisesti enemmän opintolainaa kuin niillä, joilla on korkeampi opintojen keskiarvo. Tämä johtuu siitä, että mitä korkeampi keskiarvo opiskelijalla on, sitä nopeammin hän todennäköisesti valmistuu ja välttää näin ylimääräiset opintolainalla rahoitetut opintovuodet. Alhaisen keskiarvon omaavilla opiskelijoilla taas voi olla enemmän hylättyjä kursseja, jolloin opinnot venyvät ja opiskelija päättää nostaa lainaa enemmän. Myös ne opiskelijat, jotka eivät saa opiskelujen aikana rahallista avustusta vanhemmiltaan, päättävät muita todennäköisemmin nostaa opintolainaa rahoittaakseen opintonsa. Opiskelijan taloudellisella tietämyksellä ei kuitenkaan näyttänyt olevan vaikutusta opintolainan nostoon. Tutkimuksessa havaittiin myös, että opintolainaa nostivat useimmin opiskelijat, joilla oli paljon luottokorttivelkaa. (Javine 2013)

Yleisesti ottaen voidaan siis sanoa, että opintolaina koetaan taloudellisesti kannattavana ja tarpeellisenä lainana, mutta sen nostamisella voi olla myös negatiivisia seurauksia. Varsinkin, jos opiskelijan lainatietämys on yhtä huonoa kuin Akers ja Chingos (2014) ovat tutkineet, on todennäköistä, että lainan nostamisella on myös negatiivisia seurauksia, kuten velkaantumista tai taloudellista huolta.

3 Tutkimuksen toteutus

Tässä osiossa käydään tarkemmin läpi tutkimuksen toteutusta ja kohderyhmää. Osiossa avataan myös tarkemmin työssä käytettyjä tutkimusmenetelmiä, sekä aineistojen analysointimenetelmiä. Tutkimuksessa on käytetty aineistonkeruumenetelmänä laadullisin tutkimusmenetelmin toteutettuja puolistrukturoituja haastatteluja, joissa pyrittiin selvittämään korkeakouluopiskelijoiden ajatuksia rahoitusmarkkinoista, koroista ja opintolainasta.

3.1 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna haastatteluna, jossa kysymykset olivat valmiiksi mietittyjä, mutta valmiita vastausvaihtoehtoja ei ollut annettu. Tämän kaltainen haastattelu antaa vastaajalle vapauden vastata kysymyksiin mahdollisimman laajasti ja henkilökohtaisesti. Puolistrukturoidulla haastattelulla aineistoa voidaan kerätä joustavasti vastaajia myötäillen, jolloin vastauksiin saadaan esimerkiksi kyselyyn verrattuna enemmän syvyyttä ja tulkintaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 205)

Tutkimusmenetelmäksi valikoituneen haastattelun etuna on myös sen joustavuus, jonka avulla asioita voidaan käsitellä haastattelijan haluamassa järjestyksessä ja haluamalla tavalla. Haastattelu myös antaa mahdollisuuden vastata kysymyksiin esimerkiksi kyselyä laajemmin ja se mahdollistaa myös haastattelijalle mahdollisten tarkentavien kysymysten esittämisen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018) Haastateltavan on myös helpompi antaa perusteltuja vastauksia, jolloin päätöksentekoon johtavia motiiveja on helpompi analysoida.

Tutkimusaineiston keräämiseen käytetty haastattelurunko on nähtävillä liitteessä 1. Rungossa määritettiin haastattelulle tietyt raamit ja aihepiirit, jotka jokaisen vastaajan kanssa käsiteltiin. Puolistrukturoidun haastattelun luonteen mukaan haastattelurungosta voitiin kuitenkin poiketa ja esittää lisäkysymyksiä, jolloin tilanteesta saatiin mahdollisimman luonnollinen ja haastatteluihin saatiin mahdollisimman paljon sisältöä. (Hirsjärvi & Hurme, 2015, 102-103)

Haastattelujen avulla pyrittiin saamaan mahdollisimman kattava kuva siitä, kuinka tietoisia opiskelijat ovat koroista ja rahoitusmarkkinoista ylipäättäen. Tavoitteena oli myös selvittää, onko viimeaikainen koronnousu vaikuttanut haastateltavien lainannostopäätöksiin, ja mihin tarkoituksiin haastateltavat nostavat opintolainaa. Näiden vastauksien pohjalta pyrittiin löytämään yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tällä tavoin selvitettiin, miten opiskelijoiden lainatietämys ja lainan nostamisen tarpeellisuus vaikuttivat lainannostopäätöksiin. Haastatteluista saatuja vastauksia peilattiin aiemmin mainittuun teoriaan.

Tuomi ja Sarajärvi (2018) kertovat, että haastatteluissa on tärkeää saada haastateltavasta mahdollisimman paljon irti. Tämän vuoksi haastateltaville kerrottiin etukäteen, mitä teemoja ja aiheita haastatteluissa tullaan käsittelemään. Haastateltavat eivät kuitenkaan saaneet etukäteen lukea tarkkoja kysymyksiä, sillä tämän tutkimuksen tarkoituksena oli saada mahdollisimman todenmukainen kuva vastaajien korko- ja lainatietämyksestä. Mikäli kysymykset olisi tiedetty etukäteen, voi olla, että tutkimuksen luotettavuus olisi kärsinyt, jos haastateltavat olisivat valmistautuneet haastatteluun esimerkiksi parantamalla korkotietämystään.

Tutkimusaineiston analysointiin käytettiin sisällönanalyysia, sekä teemoittelua. Analyysissa tutkittu aineisto puretaan osiin ja yhdistellään uudestaan tutkijan haluamaksi kokonaisuudeksi, jolloin syntyy uusi monipuolisesti perusteltu kokonaisuus tutkittavasta aiheesta. (Puusa & Juuti, 2020)

Sisällönanalyysin tarkoituksena on löytää vastauksia ennalta määritettyihin tutkimuskysymyksiin järjestämällä haastatteluista saatua aineisoa selkeämpään muotoon. Analyysin avulla pyritään tuomaan esille haastatteluissa nousseita yhtäläisiä teemoja ja käsitteitä. Sisällönanalyysin tavoitteena on saada aineistosta tehtyä johdonmukaisia ja selkeitä päätelmiä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 108-111) Teemoittelun tarkoituksena on löytää tutkimuksen kannalta oleellista tietoa ja aiheita. Aineistosta etsitään tutkimuskysymyksen kannalta oleellisia ja yhteneviä teemoja, joita vertaillaan keskenään. (Eskola & Suoranta, 1998)

3.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitui 5 korkeakouluopiskelijaa, joista kaikki ovat nostaneet aiemmin opintolainaa. Vastaajien vähäisen määrän vuoksi tutkimusta ei voida yleistää koskemaan kaikkia opintolainaa nostaneita opiskelijoita. Pienen otannan ansiosta voitiin kuitenkin mahdollistaa laadulliselle tutkimukselle ominainen jokaisen vastaajan kanssa käyty perusteellinen haastattelu.

Vastaajien ikä vaihteli 21 ja 23 ikävuoden välillä ja vastaajat olivat toisen, kolmannen ja neljännen vuosikurssin opiskelijoita. Vastaajista kolme opiskeli vastaushetkellä kandidaatintutkintoa, yksi maisterintutkintoa ja yksi vastaajista opiskeli alempaa ammattikorkeakoulututkintoa. Opintojen alat vaihtelivat vastaajien kesken, mutta kaikki vastaajista olivat naisia. Kohderyhmän jokaisen vastaajan opintolainan korko oli sidottu 12 kuukauden euriborkorkoon. Opiskelijoita on valittu eri tekniikan ja kauppatieteiden aloilta, jotta tutkimuksesta tulisi hieman monipuolisempi ja kattavampi.

Vastaajat identifioitiin käyttämällä kirjaimia A-E, jotta tulosten esittäminen olisi selkeämpää ja vastausten välisiä yhtäläisyyksiä olisi helpompi hahmottaa. Myös suorien lainausten esittäminen on tällä tavoin helpompaa.

Vastaaja	Ikä	Sukupuoli	Opintoala	Tutkinnon taso
A	22	Nainen	Kauppatieteet	Maisteri
B	21	Nainen	Bioinformaatioteknologia	Kandidaatti
C	21	Nainen	Teknillinen matematiikka ja fysiikka	Kandidaatti
D	21	Nainen	Kauppatieteet	Alempi ammattikorkeakoulu
E	22	Nainen	Kauppatieteet	Kandidaatti

Taulukko 1: vastaajien demografiset tiedot

4 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksessa selvitettiin viiden nuoren aikuisen korko- ja lainatietämystä, sekä ajatuksia nousseiden korkojen vaikutuksesta heidän lainannostopäätöksiinsä. Haastatteluilla pyrittiin vastaamaan tutkielman alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin.

4.1 Opiskelijoiden lainatietämys

Haastatteluissa selvisi, että vastaajat eivät olleet juurikaan perehtyneet opintolainansa ehtoihin ja korkoihin. Suurin osa vastanneista ei osannut kertoa tarkkaa opintolainansa määrää ja jokainen vastaajista kertoi, etteivät juurikaan seuraa rahoitusmarkkinoita tai korkojen kehitystä. Vastaajat kertoivat seuraavansa korkoihin liittyvää uutisointia ja keskustelua sosiaalisessa mediassa, mutta kokivat muuten korkotietämyksensä olevan puutteellista. He kertoivat lukevansa satunnaisesti uutisia aiheesta, jonka ansiosta kaikki olivat kuitenkin tietoisia viimeaikaisesta korkojen noususta.

” En mä ole kauheasti korkojen kehitystä seurannut, että oikeastaan nyt vasta kun alkoi tämä opintolainan korko nousta niin oon enemmän, mutta sitä ennen tuskin ollenkaan. Että uutisista kun tulee vastaan siitä artikkeli niin sen yleensä luen, mutta en muuten mitenkään kovin aktiivisesti.”

-Vastaaja A

Ainoastaan vastaaja C kertoi tarkistavansa korkonsa suuruuden säännöllisesti. Muut vastaajat eivät olleet tietoisia tämänhetkisen korkonsa suuruudesta tai siitä, kuinka paljon heidän korkonsa on viimeisen vuoden aikana noussut. Haastatelluista kaksi, vastaajat A ja D eivät olleet myöskään alun perin tietoisia siitä, mihin korkoon heidän lainansa on ylipäättään sidottu. Vastaajien korot kuitenkin tarkistettiin myöhemmin ja

jokaisen korko oli sidottu 12 kuukauden euriboriin. Osa vastaajista totesikin, että olisi järkevää selvittää oman lainan ehtoja tarkemmin.

Haastatteluissa saadut vastaukset sopivat yhteen kirjallisuuskatsauksessa mainittujen tutkimusten kanssa. Esimerkiksi Akers & Chingos (2014) totesivat tutkimuksessaan opiskelijoiden lainatietämyksen olevan puutteellista. He kertoivat omassa tutkimuksessaan opiskelijoiden olevan tietämättömiä lainasummistaan ja sama ilmiö oli havaittavissa myös tämän kandidaatintutkielman haastatteluissa.

4.2 Lainannostopäätökseen vaikuttavat tekijät

Aiemmissä tutkimuksissa on myös selvitetty vanhempien mielipiteiden vaikutusta opiskelijoiden lainannostopäätöksiin. Johnson ym. (2016) tuottamassa tutkimuksessa saatiin selville, että moni opiskelija ei ollut itse juurikaan tietoinen opintolainastaan, mutta luottivat vanhempiensa taloustietämykseen ja olivat siksi nostaneet lainaa. Tässä kandidaatin tutkielmassa saadut vastaukset viittaavat samaan tulokseen. Haastatteluissa selvisi, että jokainen vastaajista oli keskustellut lainanotosta vanhempiensa kanssa ja lähtökohtaisesti vanhempien mielipiteisiin luotettiin. Lisäksi neuvoa ja vertaistukea lainapäätöksiin on saatu myös ystäviltä, sekä sosiaalisessa mediassa käydyistä keskusteluista. Vastaajat B ja E kertoivat näin muodostuneen yleisen käsityksen ja ilmapiirin olevan sellainen, että lainannosto on yleisesti ottaen kannattavaa ja yleistä.

”Puhuin vanhempien ja monen opiskelukaverin kanssa siitä, että aikooko muut nostaa lainaa ja onko se järkevää, kun mä en kokenut, että olisin itse ollut kauhean perillä koko asiasta, niin muilta sai sitten mielipiteitä ja lisää tietoa siitä.”

-Vastaaja D

Haastatteluissa selvisi, että asiantuntijoiden mielipiteillä ei ollut suurta vaikutusta vastaajien päätöksiin nostaa opintolainaa. Vastaajat luottivat lähinnä läheistensä mielipiteisiin, sekä yleiseen keskusteluun aiheesta eivätkä kokeneet tarpeelliseksi

selvittää erikseen asiantuntijoiden näkemyksiä. Yleinen mielikuva ”halvasta lainasta” kävi ilmi useamman haastateltavan vastauksista.

Vastaaja D kertoi lainannostoon vaikuttaneen myös sen helppo saatavuus. Lainan saaminen ei vaadi pitkiä prosesseja, vaan riittää, että lainatakauksen saa Kelalta, jonka jälkeen lainaa voi hakea valitsemaan pankista. Vastaaja kertoi, että mikäli lainan hakuprosessi olisi monimutkaisempi ja lainan saaminen olisi työläämpää, kasvaisi myös kynnys lainan hakemiselle.

Jokainen vastaajista oli myös tietoinen Kelan myöntämästä opintolainahyvityksestä. Haastatellut olivat kaikki keskenään yhtä mieltä siitä, että opintolainahyvyitys toimii tärkeänä tekijänä lainannostopäätöstä tehdessä. Vastaajat kertoivat, että tavoiteajassa valmistuessa lainasta saatava hyvyitys on sen verran suuri, että he kokivat sen olevan yksi suurimmista kannustimista nostaa opintolainaa. Vastaaja B kertoi hyvityksestä näin:

”Kyllä se hyvyitys vaikuttaa tosi paljon mun päätökseen. Ajattelin valmistua tavoiteajassa niin sittenhän se on periaatteessa niinkun ilmasta rahaa, niin kyllä se motivoi tosi paljon valmistumaan ajoissa ja sitten myöskin madaltaa sitä kynnystä nostaa lainaa kun siitä saa osan hyvitettyä”

-Vastaaja B

Vastauksista kävi ilmi myös, että opintolainahyvyitys motivoi haastateltavia valmistumaan ajallaan. Jokainen vastaajista kertoi, että lainahyvityksen takia heidän tavoitteenaan olisi valmistua tavoiteajassa. Vastaaja A kertoi, ettei hänellä olisi valmistumisen kanssa muuten niin kiire, koska hän on kuitenkin jo töissä, mutta hyvyitys toimii kannustimena hänen valmistumiselleen ajallaan.

Vastaajien demografisissa tekijöissä ei näkynyt olevan yhteyttä vastauksien välillä. Ikähaarukan nuorin, sekä vanhin olivat työssäkäyviä ja iältään siltä väliltä olevat vastaajat keskittyivät päätoimisesti opintoihin. Myöskään opiskeltavalla alalla ei ollut tutkimuksen mukaan merkitystä, sillä ainoastaan kaksi vastaajista opiskelivat samaa alaa ja heidän vastauksissaan oli eroja esimerkiksi työssäkäynnin ja säästöjen osalta.

4.3 Opintolainan käyttökohteet

Haastatteluissa kävi ilmi, että opintolainaa nostetaan pääosin kahteen eri tarkoitukseen; sijoittamiseen ja elinkustannusten kattamiseen. Neljä viidestä vastanneesta kertoi nostaneensa opintolainaa aluksi sijoitustarkoituksiin, mutta lopulta kaikki olivat käyttäneet ainakin jokin summan elinkustannusten kattamiseen. Vastaja A kertoi, että tarkoitus oli sijoittaa, mutta opintojen alettua hän ymmärsi tarvitsevänsä koko summan pelkästään elämiseen. Vastaja B puolestaan kertoi sijoittaneensa ensimmäisenä vuonna nostetun opintolainasumman, mutta kahtena seuraavana vuonna koko lainasumma jäi käyttöön.

Varsinkin viimeisen vuoden aikana vastaajat kertoivat jättäneensä yhä suuremman summan sijoittamatta, sillä elinkustannusten nousu on aiheuttanut huolta omasta taloudellisesta pärjäämisestä. Eräs vastaajista kertoi elinkustannusten noususta näin:

”Aluksi sijoitin, mutta nyt viimeiset kaksi kertaa, kun olen nostanut, niin on mennyt ihan koko summa elämiseen, että nyt varsinkin, kun nämä kaikki hinnat on nousut tässä viime aikoina, niin kyllä kuluu paljon enemmän rahaa siihen pelkkään kulujen maksamiseen”

-Vastaja D

Haastatteluun vastanneista neljä kertoi, että tulisivat tällä hetkellä toimeen ilman opintolainan tuomaa taloudellista tukea. Tämä eroaa aiemmin kirjallisuuskatsauksessa mainitun Johnsonin ym. (2016) tuottaman tutkimuksen tuloksista, joissa kerrottiin monen opiskelijan kokevan toimeentulon olevan mahdotonta ilman opintolainan tuomaa taloudellista tukea. Tätä eroavaisuutta voidaan kuitenkin selittää sillä, että kaksi tämän kandidutkielman haastatteluun vastanneista, vastaajat A ja D, jotka kokivat tulevansa toimeen ilman opintolainaa, kertoivat käyvänsä opintojen ohella osa-aikaisesti töissä. Tämä mahdollistaa opiskelijoiden toimeentulon ilman opintolainaa. Työssäkäyvät vastaajat kokivat kuitenkin, että ilman ansiotyön tuomaa taloudellista tukea he eivät tulisi toimeen

ilman opintolainaa. Vastaajat B ja E kertoivat, että pystyisivät tällä hetkellä elämään ilman opintolainaa, koska heillä on tarpeeksi hyvät säästöt. Tulevaisuudessa säästöjen huventuessa voi kuitenkin olla, että vastaajat eivät tulisi enää toimeen yhtä hyvin. Vastaaja C kertoi, että ei tulisi tällä hetkellä toimeen ilman opintolainaa. Toimeentulo vaatisi hänen mukaansa työssäkäynnin opintojen ohella ja vastaaja kertoo tämän tuntuvan liian raskaalta vaihtoehdolta, sillä jo pelkästään opintoihin kuluva aika on niin suuri.

4.4 Korkojen nousun vaikutus opiskelijoiden lainannostopäätöksiin

Vastaajista A, B ja E kertoivat, että viimeaikaisella korkojen nousulla on ollut vaikutusta heidän päätöksiinsä nostaa opintolainaa. Varsinkin sijoitustarkoituksiin aiemmin nostettua lainaa on nyt jouduttu pohtimaan uudelleen. Esimerkiksi vastaaja E on pohtinut, onko korkojen noustessa enää järkevää nostaa lainaa sijoitustarkoituksiin ja päättikin nyt olla nostamatta lainaa. Vastaajat A ja B kertoivat, että korkojen nousun myötä he ovat pohtineet lainan nostamisen kannattavuutta aiempaa enemmän, mutta ovat kuitenkin vielä lainan nostaneet.

Kaksi haastateltua, vastaajat C ja D kertoivat, että korkojen nousulla ei ainakaan vielä ole ollut vaikutusta heidän päätökseensä nostaa opintolainaa. Heidän perustelunsa olivat kuitenkin keskenään eriävät. Vastaaja D kertoi, ettei korkojen nousu ole vielä vaikuttanut hänen päätökseensä, sillä hän ei ole perehtynyt asiaan tarpeeksi eikä näin ollen tiedä, onko lainan nosto järkevää hänen käyttötarkoituksiinsa. Vastaaja C puolestaan perusteli vastaustaan näin:

” Ei oikeastaan ole ollut vaikutusta, että vaikka on sitä korkojen nousua seurailut ja katsanut, että hetkinen nyt tästä joutuu oikeasti maksamaan jotain, niin kyllä mä olen edelleen sitä mieltä, että tässä lainassa on niin hyvät ehdot, että kannattaa nostaa, kun muuten olisi niin paljon vaikeampi tulla toimeen”

-Vastaaja C

Jokainen vastaajista kertoi kuitenkin, että mikäli korkojen nousu jatkuu, tulee heidän tulevaisuudessa miettiä uudestaan, onko opintolainan nostaminen tarpeellista. Vastaaja E kertoi olevansa nyt korkojen nousun myötä entistä vastahakoisempi nostamaan lainaa ja sanoi, että tulevaisuudessa hän nostaisi lainaa vain pakon edessä. Toinen haastateltu, vastaaja C, puolestaan kertoi, että vaikka lainan nostamista joutuukin nyt ja tulevaisuudessa miettimään enemmän, hän ei näe toimeentulolle opiskelujen aikana muuta vaihtoehtoa. Hänen mukaansa töiden tekeminen opintojen ohella tuntuisi todella rankalta ratkaisulta.

5. Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän kandidaatintutkielman tarkoituksena oli tutkia, miten opintolainan korkojen nousu vaikuttaa opiskelijoiden opintolainan nostamiseen. Teoriaosuudessa käsiteltiin opintolainoissa yleisimmin käytetyn koron, 12 kuukauden euriborin vaihtelua ja siihen vaikuttaneita tekijöitä 2000-luvulla. Kirjallisuuskatsauksessa perehdyttiin myös aiempaan tutkimukseen opintolainasta, sekä alustettiin lainan tarpeellisuutta opiskelijoille.

Tutkielman empiirisessä osiossa käytetty aineisto kerättiin laadullisin menetelmin puolistrukturoidulla haastattelulla. Korkeakouluopiskelijoille esitettiin kysymyksiä heidän laina- ja korkotietämyksestään ja vastaajat kertoivat myös ajatuksiaan opintolainan nostamiseen vaikuttavista syistä. Haastattelussa käsiteltiin myös viimeisen vuoden aikana tapahtunutta korkotason nousua.

Tässä osiossa pyritään vastaamaan johdannossa määriteltyihin tutkimuskysymyksiin kirjallisuuskatsauksesta ja haastatteluista saadun tiedon avulla. Työssä aiemmin kerrotun tiedon mukaan tehdään johtopäätökset, jonka jälkeen arvioidaan vielä tulosten luotettavuutta ja mietitään aiheita mahdolliselle jatkotutkimukselle.

5.1 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Tutkielman johdannossa määriteltiin tutkimuskysymys, sekä kaksi alatutkimuskysymystä, joilla pyritään vastaamaan päätutkimuskysymykseen.

Ensimmäinen alakysymys oli:

A1: Mistä syistä opintolainaa nostetaan?

Johnson ym. (2016) tutkimuksista selvisi, että opintolaina nähdään taloudellisena tukena, joka mahdollistaa ansiotöiden sijasta täyden keskittymisen opiskeluun.

Lainaa nostetaan, sillä se mahdollistaa jatko-opintojen suorittamisen ja tätä kautta paremmat uramahdollisuudet ja korkeamman todennäköisyyden työllistymiselle tulevaisuudessa. Tämän kandidaatintutkielman haastatteluissa saadut tulokset tukivat tätä aiempaa tutkimusta, sillä vastaajat kertoivat nostavansa opintolainaa elämiskulujensa kattamiseen, jotta he pystyisivät opiskelemaan täyspäiväisesti käymättä töissä. Haastatteluissa selvisi myös, että vastaajat sijoittavat opintolainaa mahdollisuuksien mukaan ja varsinkin nollakorkoaikana opintolainaa on nostettu myös pelkästään sijoitustarkoituksiin.

Toinen alatutkimuskysymys oli:

A2: Kuinka tietoisia opiskelijat ovat opintolainasta ja korkojen käyttäytymisestä?

Akersin & Chingosin (2014) toteuttamassa tutkimuksessa, selvisi, että merkittävä osa tutkinto-opiskelijoista ei ole tietoisia siitä, kuinka paljon opintolainaa heillä on. Kandidaatintyötä varten toteutetut haastattelut kertoivat samaa. Haastattelun vastaajat eivät olleet erityisen tietoisia oman lainansa koroista, tai siitä, kuinka paljon lainaa on yhteensä kertynyt. Voidaan siis päätellä, että opiskelijat eivät ole erityisen tietoisia oman opintolainansa ehdoista eivätkä opintolainansa koroista ja niiden käyttäytymisestä.

Alatutkimuskysymyksillä pyrittiin taustoittamaan päätutkimuskysymystä:

K1: Miten opintolainojen korkojen nousu vaikuttaa korkeakouluopiskelijoiden päätöksiin nostaa opintolainaa?

Tutkimuksen empiirisessä osiossa avatuissa haastatteluissa selvisi, että korkojen nousu on saanut opiskelijat miettimään uudestaan opintolainan nostamisen tarpeellisuutta. Varsinkin ainoastaan sijoitustarkoituksiin opintolainaa nostavat opiskelijat kertoivat, että eivät ole nostaneet tai eivät tulevaisuudessa aio nostaa opintolainaa, mikäli korot vielä nousevat. Toisaalta osa vastaajista kertoi nostavansa

lainaa tavallisten elinkustannusten kattamiseen, jolloin lainaa on edelleen tarpeellista nostaa, vaikka sen korot nousisivatkin. Työssäkäyvät vastaajat kertoivat, että mikäli korot pysyvät korkealla, eivät he välttämättä aio nostaa opintolainaa enää jatkossa vaan yrittävät pärjätä osa-aikatyöstä saadulla palkalla, tai koettavat jopa löytää täysipäiväisen työn opintojen ohelle. Vastausten perusteella vaikuttaa siis siltä, että korkojen nousu todella vaikuttaa opiskelijoiden lainannostohalukkuuteen.

5.2 Johtopäätökset

Nousseet elinkustannukset ja korot ovat todennäköisesti koskettaneet lähes jokaista suomalaista. Erityisen ikävä tilanne on lainannostajilla, joiden lainan korot nousivat ennalta-arvaamatta. Tämä yhdistettynä esimerkiksi ruuan ja energian hinnannousuun ovat saaneet yhä useamman ajattelemaan omaa taloutta ja kulutustottumuksia uudestaan. Opiskelijat ovat joutuneet tilanteeseen, jossa aiemmin halpana lainana ja ”ilmaisena rahana” tunnettu opintolaina ei enää olekaan yhtä halpaa kuin ennen.

Korkojen nousu on vaikuttanut opiskelijoiden halukkuuteen nostaa opintolainaa korottamalla lainan nostamisen kynnyistä. Haastatteluun vastanneet opiskelijat kertoivat, että eivät esimerkiksi enää jatkossa aio nykyisen kaltaisella korkotasolla nostaa opintolainaa sijoitustarkoituksiin. Vastaajat kertoivat nousseiden korkojen vuoksi aikovansa nostaa opintolainaa vain pakon edessä, sillä esimerkiksi sijoittamisen hyötysuhde on kärsinyt. Osalle vastaajista lainan nostaminen kuitenkin on pakollista, sillä työssäkäynti opintojen ohella ei ole kaikille mahdollista.

Opiskelijoiden lainatietämyksen ei kuitenkaan voida sanoa olevan kovin hyvää. He luottavat lainapäätöksissään vanhempiensa ja ystäviensä kanssa käytyihin keskusteluihin, eivätkä perehdy asiaan sen tarkemmin. Myös lainan ehdot jäävät usein nostajalle epäselviksi. Tämä voi aiheuttaa lainannostajalle epävarmuutta ja ongelmia tulevaisuudessa, sillä mikäli lainaa nostetaan sokeasti läheisiin luottamalla eikä lainan ehdoista tai suuruudesta ole tarkempaa tietoa, voi lainasumma paisua huomaamatta yllättävän suureksi. Opiskelijoilla ei usein ole suunnitelmaa myöskään lainan takaisinmaksusta. Tämä voi aiheuttaa valmistumisen jälkeen taloudellista

epävarmuutta ja huolta, joten olisikin paras, jos lainannostajat olisivat jo lainahetkellä tietoisia lainan suuruudesta sekä suunnittelisivat lainan takaisinmaksua.

Haastateltujen vastauksissa korostui huoli omasta taloudellisesta tilanteesta nyt korkojen ja elinkustannusten nousun iskiessä yhtä aikaa. Jo aiemmin tiukalla olleista rahoista kuluu yhä suurempi osa pakollisten menojen kattamiseen, minkä vuoksi taloudellinen tilanne on aiempaa heikompi. Paine näkyy myös valmistumistavoitteissa, sillä kaikkien haastateltavien motivaationa mainitsema opintolainahyvitys oli haastattelujen mukaan opiskelijoille yhä tärkeämpi tuki saavuttaa.

5.3 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet

Laadullisen tutkielman luotettavuuden arvioinnissa on käytössä monia erilaisia tulkintoja. Tutkimusta voidaan tarkastella esimerkiksi reliabiliteetin ja validiteetin käsitteitä apuna käyttäen. Reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä, kuinka toistettava tulos on. Tällä tarkoitetaan, että useista eri lähteistä olisi mahdollista saada sama vastaus. (Hirsjärvi ym. 2009, 231) Tässä kandidaatintutkielmassa toteutettuun tutkimukseen osallistui vain viisi korkeakouluopiskelijaa, joten otanta on pieni, eikä tutkimuksen tuloksia näin ollen voida yleistää koskemaan kaikkia opintolainaa nostavia korkeakouluopiskelijoita. Tämä heikentää työn reliabiliteettia. Vastaajien ikähaarukka ei myöskään ollut kovin laaja, sillä tutkimuksen vastaajien välillä oli enimmillään vain kaksi ikävuotta. Kaikki vastaajat olivat myös naisia ja opiskelivat kaupan alaa, joten vastaajien demografisissa tekijöissä ei ollut suurta vaihtelua. Laajemman käsityksen tutkittavasta aiheesta olisi saanut tutkimalla eri ikäisiä ja eri alaa opiskelevia opiskelijoita. Samanlaisessa elämäntilanteessa esimerkiksi työllisyyden kannalta olevien opiskelijoiden vastaukset olivat kuitenkin keskenään hyvin samanlaisia, jonka voidaan osittain esittää lisäävän tutkimuksen luotettavuutta. Validiteetilla puolestaan tarkoitetaan sitä, miten hyvin työ mittaa juuri sitä mitä on tutkittu (Hirsjärvi ym. 2009, 231). Työtä tarkastellessa tästä näkökulmasta voidaan todeta, että tulokset vastaavat tutkittua aihetta ja tutkimuskysymyksiin saatiin työn avulla vastaukset.

Opintolainasta on tehty Suomessa verrattain vähän tutkimusta, joten olisi mielenkiintoista saada lisää tutkimuksia aiheesta. Esimerkiksi teoriaosuudessa mainittua tutkimusta opintolainan vaikutuksesta tulevaisuudennäkymiin voisi olla mielenkiintoista tutkia Suomessa, sillä täällä lainasummat eivät ole yhtä suuria. Olisi kuitenkin mielenkiintoista tietää, missä mittakaavassa velkasummat vaikuttavat esimerkiksi lasten hankintaan vai vaikuttavatko mitenkään. Myös suomalaisten opiskelijoiden lainatietämystä olisi mielenkiintoista tutkia laajemmin ja selvittää, onko se yhtä heikkoa, kun Akersin & Chingosin (2014) toteuttamassa tutkimuksessa.

Tämän kandidatkielman aihetta olisi myös mielenkiintoista tutkia muutaman vuoden päästä uudestaan, kun merkittävin korkojen ja inflaation nousu on toivottavasti jo takana päin. Silloin voitaisiin saada realistisempi ja luotettavampi kuva siitä, onko korkojen nousu tosiasiallisesti vaikuttanut opintolainan nostomääriin. Aihetta voisi tutkia silloin vaikkapa kvantitatiivisen lähestymistavan kautta ja selvittää, ovatko lainasummat ja nostomäärät vähentyneet nousseiden korkojen myötä.

Lähteet

- Abbassi, P. & Linzert, T. (2012) The effectiveness of monetary policy on steering money market rates during the financial crisis. *Journal of macroeconomics*, s.945954
- Ahokas, J. & Kannas, O. (2009) Finanssikriisin taustalla yksityisen velan määrän räjähdysmäinen kasvu. *Kansantaloudenaikakauskirja*, 105 vsk. s.186-201
- Akers, E. & Chingos M. (2014). Are college students borrowing blindly? Brown Center on Education Policy, Brookings. [verkkodokumentti]. [Viitattu 13.2.2023]. Saatavilla: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/are-college-students-borrowing-blindly_dec-2014.pdf
- Brown, Haughwout, Lee, Scally, & van der Klaaw, (2014). Measuring student debt and its performance. Federal Reserve Bank of New York. [verkkodokumentti]. [Viitattu 24.3.2023]. Saatavilla: https://www.newyorkfed.org/medialibrary/media/research/staff_reports/sr668.pdf
- Cho, S. H., Xu, Y, & Kiss, D. E. (2015). Understanding student loan decisions: A literature review. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 43(3), 299-243.
- Hanson, M. (2023) Average Student Loan Debt. Education data initiative [verkkodokumentti]. [Viitattu 12.5.2023]. Saatavilla: <https://educationdata.org/average-student-loan-debt>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Euribor (2023) Euribor-korko. Euribor 12 kk. [verkkodokumentti]. [Viitattu 20.4.2023] Saatavilla: <https://ideas.repec.org/a/diw/diwdeb/2014-5-1.html>
- Euro&Talous (2023) Korkojen nousu testaa velallisten, sijoittajien ja rahoitusjärjestelmän kestävyyttä. [verkkodokumentti]. [Viitattu 18.5.2023]. Saatavilla: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/1/korkojen-nousu-testaa-velallisten-sijoittajien-ja-rahoitusjarjestelman-kestavyutta/>
- Euroopan keskuspankki. (2022) Miten EKP:n koronnosto vaikuttaa arkeen? [verkkodokumentti]. [Viitattu 16.2.2023]. Saatavilla:

https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/interest_rates.fi.html

European Commission. (2023) Finance. Sanctions adopted following Russia's military aggression against Ukraine. [verkkodokumentti]. [Viitattu 16.2.2023].

Saatavilla: https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine_en#deposits

Fry, R. (2014). Young adults, student debt and economic well-being. Washington, DC: Pew Research Center Social and Demographic Trends.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2015) Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009) Tutki ja kirjoita. 15.painos. Helsinki:Tammi

Javine, V. (2013) Financial knowledge and student loan usage in college students [verkkodokumentti]. [Viitattu 14.4.2023]. Saatavilla:

<https://academyfinancial.org/resources/Documents/Proceedings/2012/C1-Javine.pdf>

Johnson, C. L., O'Neill, B., Worthy, S. L., Lown, J. M., & Bowen, C. F. (2016). What are student loan borrowers thinking? insights from focus groups on college selection and student loan decision making. Journal of Financial Counseling and Planning, 27(2), s. 184198

Kansaneläkelaitos (2023a) Opintotuki. Opintolaina. [verkkodokumentti]. [Viitattu 18.2.2023]. Saatavilla: <https://www.kela.fi/opintotuki-opintolaina>

Kansaneläkelaitos (2023b) Opiskelijat. Opintolainahyvitys. [verkkodokumentti]. [Viitattu 18.2.2023]. Saatavilla: <https://www.kela.fi/opintolainahyvitys>

Kansaneläkelaitos (2021) Opintotuen historia, nykypäivä ja tulevaisuus. [verkkodokumentti]. [Viitattu 12.3.2022]. Saatavilla: <https://www.kela.fi/documents/20124/410309/optuhistoriap.pdf/0770141b-9fab-4888-6c2f-51a2f75da8f4.%20Luettu%2031.1.2023>

Kansaneläkelaitos (2021) Kelan opintoetuustilasto 2020/21 [verkkodokumentti]. [Viitattu 12.5.2023]. Saatavilla:

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/337336/Kelan_opintoetuustilasto_2020_2021.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Kauko, K. (2023) Asuntolainoja, korkoriskejä ja sähkökriisi – kuinka Suomen kotitalouden selviytyisivät iskuista? [verkkodokumentti]. [Viitattu 12.4.2023]. Saatavilla: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/artikkelit/asuntolainoja-korkoriskeja-ja-sahkokriisi/>

Kokert, M., Schäfer, D. ja Stephan, A. (2014). Low Base Interest Rates: An Opportunity in the Euro Debt Crisis, DIW Economic Bulletin, DIW Berlin, German Institute for Economic Research, vol. 4(5), pages 3-13. [verkkodokumentti]. [Viitattu 20.4.2023.]. Saatavilla: <https://ideas.repec.org/a/diw/diwdeb/2014-5-1.html>

Korhonen, K., Pylkkönen, P. ja Taipalus, K. (2003), Arvopaperistaminen, Suomen Pankin tutkimuksia s.104.

Kortela, T. (2023) Miten korkealle korot voivat nousta? Puheenvuorot. OP Media. [verkkodokumentti]. [Viitattu 20.4.2023]. Saatavilla: <https://www.op-media.fi/puheenvuorot/miten-korkealle-korot-voivat-nousta/>

Kukkonen, L. (2023) ”Tuntuu todella kohtuuttomalta” – Näin opintolainan koronnousu osuu suomalaisiin. Helsingin Sanomat. [verkkodokumentti]. [Viitattu 17.2.2023]. Saatavilla: <https://www.hs.fi/talous/art-2000009315636.html>

Nordea (2023) Lainat ja luotot. Asuntolainat. Euriborit. 12 kk euribor ja muut euriborkorot. Mitä euriboreista tulisi tietää? Lue asiantuntijoidemme vinkit [verkkodokumentti]. [Viitattu 20.4.2023]. Saatavilla: <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/lainat/asuntolainat/euribor.html>

OP Ryhmä. (2023) Lainat. Euribor on yleisin viitekorko. [verkkodokumentti]. [Viitattu 17.2.2023]. Saatavilla: <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/lainat-ja-asunnot/korot-ja-hinnat/euribor>

Pennanen, V. (2022) Tällainen oli puhe, jossa Putin julisti Venäjän sotilasoperaation. Yle Uutiset. [verkkodokumentti]. [Viitattu 16.2.2023]. Saatavilla: <https://yle.fi/a/3-12331742>

Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. [EKirja]. [Viitattu 14. 5.2023]. Saatavilla: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523456167>

Quadlin, N. Y., & Rudel, D. (2015). Responsibility or liability? student loan debt and time use in college. *Social Forces*, 94(2), s. 589-614

Rehn, O. (2022). Venäjän hyökkäyssota ja energiakriisi iskevät nyt koko maailmanyhteisöön ja rokottavat köyhimpiä maita. *Euro & Talous*. [verkkodokumentti]. [Viitattu 16.4.2023]. Saatavilla: https://publications.bof.fi/bitstream/handle/10024/52222/eurotalous_blogi_171022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Saari, J., Koskinen, H., Attila, H. & Saren, N (2019) Eurostudent VII Opiskelijatutkimus 2019. Opetus ja kulttuuriministeriö. Valtioneuvosto.

Sajari, P. (2023) Euroalueen inflaatio hidastui tuntuvasti joulukuussa – Suomessa hinnakohosivat 8,9 prosenttia. *Talous*. Helsingin Sanomat. [verkkodokumentti]. [Viitattu 12.2.2023]. Saatavilla: <https://www.hs.fi/talous/art-2000009311667.html>

Suomen Pankki. (2023) Euriborkorot päivittäin. [verkkodokumentti]. [Viitattu 17.2.2023]. Saatavilla: https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/korot/kuviot/korot_kuviot/euriborkorot_pv_chrt_fi/

Suomen Pankki (2022) Talousosaaminen. Lainat ja korot. [verkkodokumentti]. [Viitattu 22.4.2023] Saatavilla: <https://www.suomenpankki.fi/fi/opi-taloudesta/opi-taloudesta/lainat-ja-korot/>

Suomen pankki (2022) Tilastot. Tilastotiedotteet. Rahoituslaitoksen tase. Opintolainoja nostettiin huomattavasti aiempaa enemmän. [verkkodokumentti]. [Viitattu 15.3.2023]. Saatavilla: https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot2/tilastotiedotteet_fi/rahalaitosten-tase/2022/opintolainoja-nostettiin-huomattavasti-aiempaa-enemman/

Sweet, E., Nandi, A., Adam, E. & McDde, T. (2013) The high price of debt: Household financial debt and its impact on mental and physical health. *Social Science & Medicine*, 91. s. 94-100.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2021) KOTT 2021- tutkimuksen tuloksia [verkkodokumentti]. [Viitattu 19.5.2023]. Saatavilla: <https://www.terveytemme.fi/kott/tulokset/index.html>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. [E-Kirja]. [Viitattu 27.4.2023]. Saatavilla: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789520400118>

Wilhelmus, L. (2022) Lue mistä EU:n energiakriisissä on kyse – Yle selvitti vastaukset viiteen tärkeimpään kysymykseen. Yle Uutiset. [verkkodokumentti]. [Viitattu 12.2.2023]. Saatavilla: <https://yle.fi/a/3-12550904>

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko

Taustatiedot:

Ikä

Sukupuoli

Opintoala ja pääaine

Vastaajan suorituksessa olevan tutkinnon taso

Oletko nostanut opintolainaa vai oletko aikeissa nostaa

Tietoisuus koroista:

Seuraatko yleisesti rahoitusmarkkinoita tai korkojen kehitystä?

Oletko tietoinen opintolainasi korosta?

- mihin korkoon sidottu?

- kuinka korkea korko on?

Oletko seurannut viimeaikaista korkojen kehitystä?

Opintolaina:

Kokisitko tulevasi toimeen ilman opintolainaa?

Onko sinulla opintolainan lisäksi muita tuloja?

Mihin tarkoitukseen nostat opintolainaa?

Mitkä tekijät (esim. läheisten ja asiantuntijoiden mielipiteet, korkotaso, lainan saatavuus) vaikuttavat lainannostopäätöksiisi?

Onko viimeaikaisella korkojen nousulla ollut vaikutusta päätökseen nostaa opintolainaa?

Koetko, että viimeaikaisella korkojen nousulla voisi tulevaisuudessa olla vaikutusta lainannostopäätökseen?

Oletko tietoinen opintolainahyvityksestä? Vaikuttaako se päätökseen nostaa opintolainaa?